

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найвищий державний адміністративний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Фізичне матеріалознавство

(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Трушківський В.Г.

2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Особливості термічного оброблення в процесі виготовлення виробів з неметалевих та композиційних матеріалів

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 132 Матеріалознавство

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Термічна обробка металів

(назва спеціалізації)

інститут, факультет фізико-технічний, інженерно-фізичний

(назва інституту, факультету)

мова навчання українська

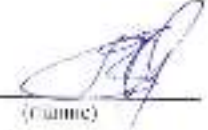
Запоріжжя – 2019 рік

Робоча програма «Особливості термічного оброблення в процесі виготовлення виробів з неметалевих та композиційних матеріалів»
 для студентів спеціальності 132 «Матеріалознавство»,
 освітня програма (спеціалізація) Термічна обробка металів
 (назва спеціальності)
 «09» 09, 2019 року - 15 с.

Розробники: канд. техн. наук, доцент Вініченко Валерій Степанович
 (звання автора, їхні посади, наукові ступені та спеціальності)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичного матеріалознавства

Протокол під «09» 09 2019 року № 1

Завідувач кафедри
 фізичного матеріалознавства (Ольшанецький В.Ю.)
 (підпис) (прізвище та ініціали)
 «09» 09 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-фізичного факультету

Протокол від «17» 09 2019 року № 1

«17» 09 2019 року Голова Кисельов
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* _____

« » _____ 2019 року Керівник групи _____
 (підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невідпускною кафедрою

_____ 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>13 «Механічна інженерія»</u> (шифр – мехм)	Вибіркова За вибором студента	
Модулів – 1	Спеціальність <u>132 Матеріалознавство</u> (шифр – мехм) Освітня програма: <u>Термічна обробка металів</u> (шифр – мехм)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (пета)		Семестр	
Загальна кількість годин - 135		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,6	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		28 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
79 год.	123 год.		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42% до -58%

для заочної форми навчання – 4,4 % до 89 %

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування знань та умінь у майбутніх фахівців із перспективних напрямків розвитку сучасних технологій отримання виробів з неметалевих та композиційних матеріалів для подальшої освіти та професійної діяльності.

Завдання дисципліни: підготовка фахівців, здатних розв'язувати спеціалізовані теоретичні завдання та прикладні проблеми, пов'язані з розробкою, моделюванням, створюванням нових та вдосконаленням наявних технологій отримання виробів з неметалевих та композиційних матеріалів.

У результаті вивчення дисципліни «Особливості термічного оброблення в процесі виготовлення виробів з неметалевих та композиційних матеріалів» студент повинен отримати:

загальні компетентності: здатність до системного мислення, аналізу та синтезу; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність генерувати нові ідеї та реалізовувати їх у вигляді обґрунтованих інноваційних рішень; навички використання новітніх інформаційних технологій; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність до подальшого автономного та самостійного навчання на основі новітніх науково-технічних досягнень.

фахові компетентності: здатність до критичного аналізу та прогнозування характеристик нових та існуючих неметалевих та композиційних матеріалів; спеціалізовані концептуальні знання новітніх технологій моделювання, розробки та дослідження хімічного складу, структури та властивостей неметалевих і композиційних матеріалів; здатність застосовувати сучасні методи і методики експерименту у лабораторних та виробничих умовах, вміння роботи із дослідницьким та випробувальним устаткуванням для вирішення завдань в галузі матеріалознавства; знання основних груп неметалевих та композиційних матеріалів; здатність оцінювати техніко-економічну ефективність досліджень, технологічних процесів термічної обробки та інноваційних розробок з урахуванням невизначеності умов і вимог; розуміння обов'язковості дотримання професійних і етичних стандартів; здатність застосовувати отримані знання для стандартизації, сертифікації й акредитації процесів термічної обробки, що застосовуються при виробництві; здатність застосовувати системний підхід до вирішення інженерних проблем на основі досліджень в рамках спеціалізації; здатність інтерпретувати, презентувати і захищати результати науково-дослідницької діяльності в фаховому середовищі та публікувати результати своїх досліджень у наукових фахових виданнях; здатність виявляти об'єкти для їх вдосконалення з метою покращення комплексу технологічних і службових властивостей; знання основних технологій виготовлення, оброблення, випробування матеріалів; здатність розробляти програми, організовувати та проводити комплексні випробування матеріалів; здатність застосовувати системний підхід до вирішення прикладних задач при виробництві виробів з неметалевих та композиційних матеріалів; здатність розробляти та впроваджувати заходи з

підвищення надійності, ефективності та безпеки при проектуванні процесів термічної обробки неметалевих та композиційних матеріалів; здатність здійснювати аналіз техніко-економічних показників, безпеки застосування та експертизу конструкторсько-технологічних рішень щодо процесів термічної обробки та обладнання для їх здійснення; здатність розробляти плани і проекти для забезпечення досягнення поставленої певної мети з урахуванням всіх аспектів проблеми, що вирішується, включаючи виробництво, експлуатацію, технічне обслуговування та утилізацію компонентів здійснення термічної обробки неметалевих та композиційних матеріалів; здатність до проведення дефектоскопії матеріалів і виробів.

Очікувані програмні результати навчання. Знання щодо визначення технічної та економічної доцільності застосування сучасних технологій при виготовленні виробів з неметалевих та композиційних матеріалів; розробки технологічних режимів з метою вирішення практичних задач із забезпечення якості продукції. Поглиблені знання з перспективних напрямків розробки технологічних процесів та спеціалізованих установок для здійснення процесів, що застосовуються у виробництві неметалевих та композиційних матеріалів. Знання теорій і технологій інноваційних розробок в галузі виробництва неметалевих та композиційних матеріалів і виробів з них.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вплив температури на структуру та властивості полімерних матеріалів.

Тема 1. Особливості структури і властивостей полімерних матеріалів і їх зміни, що відбуваються при нагріванні. Типи зв'язку в макромолекулах та між ними в полімерах. Структури термопластичних і термореактивних полімерів. Термомеханічна крива термопластичних (з малою і великою частками кристалічної фази) і термореактивних полімерів. Фаза гелеутворення (життєздатність). Зміна в'язкості, питомого об'єму, твердості, опору деформації.

Тема 2. Особливості впливу температури на релаксацію напружень в термопластичних та термореактивних полімерів. Призначення термічної обробки полімерних матеріалів, її види, (гартування, відпал, відпуск). Фази термічної обробки полімерів (фаза нагрівання, витримки, охолодження).

Тема 3. Утворення внутрішніх напружень в полімерах та композиційних матеріалах при формуванні виробів. Напруження 1-го, 2-го і 3-го роду. Вплив мікро- та макроанізотропії термопружних властивостей матеріалів на величину залишкових напружень. Характер розподілу осьових залишкових мікроскопічних напружень в системі волокно-матриця.

Тема 4. Вплив ступеню наповненості і розташування волокон у композиті на величину залишкових внутрішніх напружень. Осьові, окружні та радіальні залишкові напруження; причини їх виникнення та

способи керування ними. (ступінчасте охолодження, нанесення апретів, імпульсне нагрівання волокон, урівноважені і не урівноважені пакети).

Тема 5. Вплив на величину залишкових внутрішніх напружень циліндричної анізотропії термопружних властивостей. Розподіл залишкових напружень в трубах отриманих за різними варіантами технологій.

Тема 6. Дефекти і причини з яких вони виникають в полімерних композиційних матеріалах. Відшаровування, водопоглинання, зниження тривалої міцності та діелектричних властивостей.

Тема 7. Вплив технологічних нагрівів при формуванні та термообробці на структуру та властивості полімерних композиційних матеріалів. Частку кристалічної фази, утворення гетероциклів; системи спряжених зв'язків, міцність, твердість, теплостійкість, хімічну стійкість, стабільність розмірів, адсорбцію, зниження ризику короблення, розтріскування, покращення механічної обробки.

Змістовий модуль 2. Вибір температурного режиму та способу нагрівання при формуванні виробів з полімерних композиційних матеріалів.

Тема 8. Вплив температури, швидкості нагрівання, тривалості витримки на різних стадіях формування на якість обробки виробів з полімерних матеріалів.

Тема 9. Застосування конвекційного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння (утворення корки на поверхнях виробу, виникнення різниці у властивостях по перерізу виробів). Обладнання для здійснення технологічних операцій. Застосування нагрівальних елементів, що залишаються в виробах в умовах експлуатації. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Тема 10. Можливості застосування високочастотного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння. Обладнання для здійснення технологічних операцій. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Тема 11. Використання джерел променевої енергії для здійснення термічної обробки виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння. Обладнання для здійснення технологічних операцій. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Тема 12. Вибір матеріалів для виготовлення оснащення (оправок), його вплив на величину залишкових напружень.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		лек	п	лаб	інд	с.р.		лек	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Вплив температури на структуру та властивості полімерних матеріалів.												
Тема 1. Особливості структури і властивостей полімерних матеріалів і їх зміни, що відбуваються при нагріванні.	14	2		4		8	15	1		2		12
Тема 2. Особливості впливу температури на релаксацію напружень в термопластичних та терморезистивних полімерів.	9	2		2		5	13	1		2		10
Тема 3. Утворення внутрішніх напружень в полімерах та композиційних матеріалах при формуванні виробів.	14	2		4		8	13	1				12
Тема 4 Вплив ступеню наповненості і розташування волокон у композиті на величину залишкових внутрішніх напружень	6	2		2		2	10					10

Тема 5. Вплив на величину залишкових внутрішніх напружень циліндричної анізотропії термодружних властивостей.	8	2			6	5				5
Тема 6. Дефекти і причини з яких вони виникають в полімерних композиційних матеріалах,	11	2		2	7	8				8
Тема 7. Вплив технологічних нагрівів при формуванні та термообробці на структуру та властивості полімерних композиційних матеріалів.	6	2			4	5				5
Разом за змістовим модулем 1	68	14		14	40	69	3		4	62
Змістовий модуль 2. Вибір температурного режиму та способу нагрівання при формування виробів з полімерних композиційних матеріалів.										
Тема 8. Вплив температури, швидкості нагрівання, тривалості витримки на різних стадіях формування на якість обробки виробів з полімерних матеріалів.	18	4		4	10	15	1		2	12
Тема 9. Застосування конвекційного способу нагрівання	14	2		4	8	15	1			14

при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів.											
Тема 10. Можливості застосування високочастотного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів.	12	2		2		8	12	1			11
Тема 11. Використання джерел променевої енергії для здійснення термічної обробки виробів з полімерних композиційних матеріалів.	9	2		2		5	12				12
Тема 12. Вибір матеріалів для виготовлення оснащення (оправок), його вплив на величину залишкових напружень.	14	4		2		8	12				12
Разом за змістовим модулем 2	67	14		14		39	66	3		2	61
Усього годин	135	28		28		79	135	6		6	123

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дослідження зміни властивостей полімерних матеріалів при нагріванні до температури деструкції	4
2	Дослідження релаксації напружень при нагріванні в термопластичних і термореактивних полімерах	2
3	Дослідження причини виникнення залишкових напружень при термічних впливах в полімерних композиційних матеріалах	4
4	Дослідження виникнення залишкових внутрішніх напружень в полімерах та композиційних матеріалах при формуванні виробів.	2
5	Дослідження причин виникнення дефектів в полімерних композиційних матеріалах.	2
6	Дослідження впливу температури, швидкості нагрівання, тривалості витримки на різних стадіях формування на властивості виробів з полімерних матеріалів.	4
7	Дослідження доцільності застосування конвекційного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів.	4
8	Дослідження можливості застосування високочастотного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів.	2
9	Дослідження доцільності використання джерел променевої енергії для здійснення термічної обробки виробів з полімерних композиційних матеріалів.	2
10	Вибір матеріалів для виготовлення оснащення (оправок), його вплив на величину залишкових напружень.	2
	Усього	28

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вимоги до конструкції та матеріал технологічних оправок для намотки.	4
2	Конструктивно-технологічні особливості оправок.	2
3	Навести приклади конструкцій оправок, що розбираються для їх видалення.	4
4	Навести приклади матеріалів оправок, що руйнують для їх видалення.	2
5	Навести приклади конструкцій оправок з застосуванням підвищеного тиску газу для надання їм потрібних розмірів.	4
6	Процеси, які відбуваються на етапі формування виробу.	2
7	Стадії твердіння речовини, що зв'язує, та фаза гелеутворення.	3
8	1. Зміни властивостей матеріалу, що відбуваються при твердінні при зниженні температури нижче температури скловання.	2
9	Охарактеризувати поняття точка деструкції, термостійкість та теплостійкість полімеру.	4
10	Фактори процесу формування (тиск, температуру, швидкість їх змінення з часом, ступінь твердіння) та їх функції.	2
11	Зміна структури термопластів при нагріванні	2
12	Методи визначення міцності полімерів	4
13	Методика побудови термомеханічної кривої	2
14	Графіки релаксації напружень в термопластах	2
16	Графіки релаксації напружень в реактопластах	2
17	Структура лінійних і сітчастих полімерів.	2
18	Технологію орієнтаційного зміцнення.	2
19	Роль матриці и волокон в полімерних композитах (ПКМ).	4
20	Види взаємодії матриці і волокон (компонентів) в ПКМ.	2
21	Зміна пружньо-міцностних властивостей композитів при термічній обробці.	2

22	Вплив вакууму та температури при виробництві напівфабрикатів із АП на його властивості.	2
23	Температурний режим формування, способи його здійснення, вимоги до оснащення.	2
24	Залишкові напруження, причини їх виникнення та способи зменшення.	2
25	Конвенційний спосіб нагрівання, обладнання, переваги, недоліки, способи їх зменшення.	4
26	Високочастотний нагрів, обладнання, переваги, недоліки, способи їх зменшення.	3
27	Застосування промислового нагрівання при термообробці полімерів	2
28	Конструкції матриць, що застосовують при виробництві виробів з полімерних композиційних матеріалів.	2
29	Матеріали для виготовлення оправок.	2
30	Вплив швидкості нагрівання і охолодження на величину залишкових напружень	3
31	Методи контролю залишкових напружень у полімерних композиційних матеріалах.	2
32	Методи контролю об'ємної долі волокон у полімерних композиційних матеріалах	2
	Разом	79

6. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

7. Очікувані результати навчання з дисципліни

Здійснюється контроль навчання при активній роботі студентів на лекціях, виконанні та захисті лабораторних робіт, контролі та здачі екзамену.

8. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на лабораторних заняттях, аудиторна контрольна робота, тестування, залік.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, тестування, залік.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (екзамен)	Підсумкова середньозважена оцінка
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	100	100
12	13	13	12	12	13	12	13	14	14	14	15	14	15	14		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю
35-59	FX	незадовільно з можливістю	

		повторного складання	повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Плани проведення лабораторних робіт, контрольні питання для підготовки і захисту лабораторних робіт, перелік літературних джерел з дисципліни «Особливості термічного оброблення в процесі виготовлення виробів з неметалевих та композиційних матеріалів», для студентів спеціальності 132 «Матеріалознавство», за освітньою програмою (спеціалізацією) «Термічна обробка металів» денної і заочної форм навчання.

11. Рекомендована література

Базова

1. Кулезнев, В. Н. Основы технологии переработки пластмасс / под ред. В. Н. Кулезнева и В. К. Гусева. – М. : Химия, 2006. – 726 с.
2. Кулезнев, В. Н. Основы технологии переработки пластмасс / под ред. В. Н. Кулезнева и В. К. Гусева. – М. : Химия, 1995. – 526 с.
3. Пахаренко, В. А. Переработка полимерных композиционных материалов / В. А. Пахаренко, Р. А. Яковлева, А. В. Пахаренко. – К. : Изд. комп. «Воля», 2006. – 552 с.
4. Суберляк, О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підручник / О. В. Суберляк, П. І. Баштанік. – Львів : Вид-во "Растр-7", 2007. – 376 с.

Допоміжна

1. Адаменко, Н. А. Конструкционные полимерные композиты: учеб. пособие / Н. А. Адаменко, А. Ф. Фетисов, Г. В. Агафонова. – Волгоград: ВГГУ, 2010. – 99 с.
2. Буланов, И. М. Технология ракетных и аэрокосмических конструкций из композиционных материалов: учеб. для вузов / И. М. Буланов, В. В. Воробей. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1998. – 516 с.
3. Тагер, А. А. Физико-химия полимеров / А. А. Тагер. – Изд. 4-е, перер. и до-полн. – М. : Научный мир, 2007. – 576 с.
4. Любин, Дж. Справочник по композиционным материалам: в 2 кн. / под ред. Дж. Любина; пер. с англ. А. Б. Геллера, М. М. Гельмонта. – М. : Машиностроение, 1998. – 448 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Google Академія <http://scholar.google.com.ua/>
2. Библиотека машиностроителя <http://lib-bkm.ru/load/2>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІЧНОГО ОБРОБЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З НЕМЕТАЛЕВИХ ТА КОМПОЗИЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

Тип: За вибором студента

Курс (рік навчання): 1(2)

Семестр: 2

Кредити: 4

Викладач:Вініченко Валерій Степанович, канд. техн. наук, доцент.

Розподіл годин: загальна кількість 135 годин (28 лекцій, 28 лабораторні роботи, 79 годин самостійної роботи).

Лекції, лабораторні роботи.

Метою викладання навчальної дисципліни «Особливості термічного оброблення в процесі виготовлення виробів з неметалевих та композиційних матеріалів» є формування знань та умінь у майбутніх фахівців із перспективних напрямків розвитку сучасних технологій отримання виробів з неметалевих та композиційних матеріалів для подальшої освіти та професійної діяльності.

Вміст курсу: теорії і технології інноваційних розробок в галузі виробництва неметалевих та композиційних матеріалів і виробів з них. Перспективні напрямки розробки технологічних процесів та спеціалізованих установок для здійснення процесів, що застосовуються у виробництві неметалевих та композиційних матеріалів.

Структура курсу:

Особливості структури і властивостей полімерних матеріалів і їх зміни, що відбуваються при нагріванні. Типи зв'язку в макромолекулах та між ними в полімерах. Структури термопластичних і термореактивних полімерів. Термомеханічна крива термопластичних (з малою і великою частками кристалічної фази) і термореактивних полімерів. Фаза гелеутворення (життєздатність). Зміна в'язкості, питомого об'єму, твердості, опору деформації.

Особливості впливу температури на релаксацію напружень в термопластичних та термореактивних полімерів. Призначення термічної обробки полімерних матеріалів, її види, (гартування, відпал, відпуск). Фази термічної обробки полімерів (фаза нагрівання, витримки, охолодження).

Утворення внутрішніх напружень в полімерах та композиційних матеріалах при формуванні виробів. Напруження 1-го, 2-го і 3-го роду. Вплив мікро- та макроанізотропії термопружних властивостей матеріалів на величину залишкових напружень. Характер розподілу осьових залишкових мікроскопічних напружень в системі волокно-матриця.

Вплив ступеню наповненості і розташування волокон у композиті на величину залишкових внутрішніх напружень. Осьові, окружні та радіальні залишкові напруження; причини їх виникнення та способи керування ними, (ступінчасте охолодження, нанесення апретів, імпульсне нагрівання волокон, урівноважені і не урівноважені пакети).

Вплив на величину залишкових внутрішніх напружень циліндричної анізотропії термопружних властивостей. Розподіл залишкових напружень в трубах отриманих за різними варіантами технологій.

Дефекти і причини з яких вони виникають в полімерних композиційних матеріалах. Відшаровування, волопоглинання, зниження тривалої міцності та діелектричних властивостей.

Вплив технологічних нагрівів при формуванні та термообробці на структуру та властивості полімерних композиційних матеріалів. Частку кристалічної фази, утворення гетероциклів; системи спряжених зв'язків, міцність, твердість, теплостійкість, хімічну стійкість, стабільність розмірів, адсорбцію, зниження ризику короблення, розтріскування, покращення механічної обробки.

Вплив температури, швидкості нагрівання, тривалості витримки на різних стадіях формування на якість обробки виробів з полімерних матеріалів.

Застосування конвекційного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння (утворення корки на поверхнях виробу, виникнення різниці у властивостях по перерізу виробів). Обладнання для здійснення технологічних операцій. Застосування нагрівальних елементів, що залишаються в виробах в умовах експлуатації. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Можливості застосування високочастотного способу нагрівання при формуванні і термічній обробці виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння. Обладнання для здійснення технологічних операцій. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Використання джерел променевої енергії для здійснення термічної обробки виробів з полімерних композиційних матеріалів. Особливості протікання процесів твердіння. Обладнання для здійснення технологічних операцій. Переваги і недоліки вказаного способу нагрівання.

Вибір матеріалів для виготовлення оснащення (оправок), його вплив на величину залишкових напружень.

Результати навчання: Знання щодо визначення технічної та економічної доцільності застосування сучасних технологій при виготовленні виробів з неметалевих та композиційних матеріалів; розробки технологічних режимів з метою вирішення практичних задач із забезпечення якості продукції. Поглиблені знання з перспективних напрямків розробки технологічних процесів та спеціалізованих установок для здійснення процесів, що застосовуються у виробництві неметалевих та композиційних матеріалів. Знання теорій і технологій інноваційних розробок в галузі виробництва неметалевих та композиційних матеріалів і виробів з них.

Студенти, які отримують знання з даної дисципліни будуть здатні застосовувати сучасні технології щодо термічної обробки неметалевих і

композиційних матеріалів у лабораторних та виробничих умовах, проводити роботи із дослідницьким та випробувальним устаткуванням для вирішення завдань в галузі матеріалознавства.

Оцінювання: за результатами засвоєння дисципліни складається екзамен. При оцінюванні враховується здатність самостійно обирати оптимальні варіанти проведення експериментів, вибору обладнання, навички у володінні методиками оцінки похибок приладів.

При цьому перевага надається оригінальним рішенням спрямованим на досягнення певного рівня ефективності.

У разі відвідування усіх занять і своєчасного виконання усіх частин завдання може бути використана наступна схема оцінювання (за засвоєння тем курсу):

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	
7	8	7	8	9	8	7	8	7	8	9	7	7	100

У разі невідвідування певних тем та несвоєчасного виконання розділів оцінка може знижуватись шляхом віднімання певної кількості балів у відповідності до вищевказаної таблиці. Зниження оцінки може бути компенсоване шляхом відпрацювання пропущених занять та виконання додаткових завдань.

Академічна доброчесність: студент повинен виконувати роботи самостійно, не допускається залучення при розв'язанні індивідуальних завдань інших здобувачів освіти. У разі виявлення ознак плагіату робота не зараховується і дисципліна не вважається зарахованою.

Рекомендована література

Базова

1. Кулезнев, В. Н. Основы технологии переработки пластмасс / под ред. В. Н. Кулезнева и В. К. Гусева. – М. : Химия, 2006. – 726 с.
2. Кулезнев, В. Н. Основы технологии переработки пластмасс / под ред. В. Н. Кулезнева и В. К. Гусева. – М. : Химия, 1995. – 526 с.
3. Пахаренко, В. А. Переработка полимерных композиционных материалов / В. А. Пахаренко, Р. А. Яковлева, А. В. Пахаренко. – К. : Изд. комп. «Воля», 2006. – 552 с.
4. Суберляк, О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підручник / О. В. Суберляк, П. І. Бантанік. – Львів : Вид-во "Растр-7", 2007. – 376 с.

Допоміжна

1. Адаменко, Н. А. Конструкционные полимерные композиты: учеб. пособие / Н. А. Адаменко, А. Ф. Фетисов, Г. В. Агафонова. – Волгоград: ВГГУ, 2010. – 99 с.
2. Буланов, И. М. Технология ракетных и аэрокосмических конструкций из композиционных материалов: учеб. для вузов / И. М. Буланов, В. В. Воробей. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1998. – 516 с.
3. Тагер, А. А. Физико-химия полимеров / А. А. Тагер. – Изд. 4-е, перер. и доп. – М. : Научный мир, 2007. – 576 с.
4. Любин, Дж. Справочник по композиционным материалам: в 2 кн. / под ред. Дж. Любина; пер. с англ. А. Б. Геллера, М. М. Гельмонта. – М. : Машиностроение, 1998. – 448 с.

Інформаційні ресурси

1. Google Академія <http://scholar.google.com.ua/>
2. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Библиотека машиностроителя <http://lib-bkm.ru/load/2>